

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting Bouw/ Mestleed
Agrarisch Nederland
De heer H. Pelleboer
p/a Steenwetering 14
8035 RA ZWOLLE

15 JAN. 2019 „

Datum

Betreft Uw brief over Ontbreken lange termijn visie

Geachte heer Pelleboer,

U ontvangt deze brief naar aanleiding van uw brief van 26 november 2018. Ik ga in op hetgeen u naar voren brengt ten aanzien van mijn langetermijnvisie, regelgeving van de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W) en het beleid betreffende het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Mede omdat u in uw brief refereert aan eerder door u aan mij geschreven brieven, kunnen er in deze brief zaken staan die ik ook in twee vorige brieven aan u heb genoemd (brieven met kenmerken DGAN-PAV 17208528 d.d. 8 februari 2018 naar aanleiding van uw brief d.d. 25 november 2017 en DGAN-PAV / 18071335 d.d. 13 april 2018 naar aanleiding van uw brief d.d. 23 februari 2018). Wat betreft de langetermijnvisie kan er ook overlap zijn met hetgeen aan de orde is geweest in het gesprek met mijn medewerker, de heer J. van Vliet, op 2 november 2018; hij heeft u toen mede naar aanleiding van uw brief van 22 juni 2018 bezocht.

Langetermijnvisie LNV

Voor mij is het, net zoals u aangeeft, van belang dat we als goede rentmeesters met de aarde waarop wij wonen, omgaan. Dat beschouw ik ook als mijn plicht. Ik heb echter wel gemerkt dat de interpretatie daarvan in de praktijk nogal kan verschillen, niet in het minst ten aanzien van het mestbeleid.

Binnen mijn ministerie geef ik vorm aan het mestbeleid door mij te richten op de afspraken die de landen van de Europese Unie gezamenlijk hebben vastgelegd in de Nitraatrichtlijn (Richtlijn 91/676/EEG, PB L 375 van 31.12.1991, blz. 1). Het doel ervan is om waterverontreiniging die wordt veroorzaakt door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen. De belangrijkste doelen zijn gelinkt aan twee criteria: het nitraatgehalte van het grondwater en van het zoet oppervlaktewater (streefwaarde maximaal 50 mg nitraat per liter) en daarnaast de mate van eutroof zijn van het oppervlaktewater (daarbij speelt ook het fosforgehalte in het oppervlaktewater een rol). Om hieraan te voldoen moet elke lidstaat om de vier jaar een actieprogramma opstellen waarin wordt aangegeven met welke maatregelen deze de gestelde doelen wil realiseren. De maatregelen in dit actieprogramma en dus ook in het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn, dat loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2021, zijn samen met en in

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door

ing. J. van Vliet

T 070 757 3164

j.vanvliet@minez.nl

Ons kenmerk

DGA / 18322236

Uw kenmerk

Bijlage(n)

overeenstemming met het ministerie van I&W (voorheen VROM) opgesteld en ook samen met dit ministerie besproken met de Europese Commissie (EC). Nadat er over de maatregelen in het zesde actieprogramma overeenstemming was met de EC is het ministerie van LNV, die eerstverantwoordelijke hiervoor is, in 2018 overgegaan tot het implementeren van de maatregelen in regelgeving. Dit gebeurt in afstemming en instemming met het ministerie van I&W. Het actieprogramma is ook uitdrukkelijk aan de orde geweest in de Tweede en Eerste Kamer.

Ons kenmerk
DGA / 18322236

Wat betreft de realisatie van de doelen is er voor grondwater nog een probleem op zand- en lössgronden, in het bijzonder in het zuiden van het land. Voor het oppervlaktewater zijn er in geheel Nederland nog overschrijdingen van de stikstof- en/of fosforgehalten in het water. Daarmee wordt tevens (nog) niet voldaan aan de Kaderrichtlijn Water (PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1). De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de doelen van deze richtlijn ligt in de eerste plaats bij het ministerie van I&W. Ik stem over de kwaliteit van het oppervlaktewater dan ook af met dit ministerie, met name in relatie tot de maatregelen die vanuit de landbouw moeten bijdragen aan het realiseren van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Ook bestuurders van waterschappen en provincies hebben daarin betrokkenheid.

Het huidige mestbeleid is sinds 2006 vooral gebaseerd op een stelsel van stikstof- en fosfaatgebruiksnormen (in kilogrammen per hectare) die afhankelijk zijn van grondsoort, regio en/of gewas. Daarvoor was er het MINAS, dat uitging van met name het overschot aan stikstof (kilogram per hectare). Van MINAS is afgestapt omdat dit volgens een uitspraak van het Europese Hof niet voldeed aan de gewenste aanpak van de Nitraatrichtlijn; daarmee werd Nederland in gebreke gesteld. Er is toen overgestapt naar het stelsel van gebruiksnormen. Daarin is er sprake van grondgebondenheid in de zin dat er een maximale hoeveelheid mest op de door de boer in gebruik zijnde grond gebracht mag worden. Het overschot aan mest op bedrijfsniveau moet, volgens de bestaande regelgeving waarin daarvoor een mestverwerkingsplicht is opgenomen, verantwoord worden afgevoerd. Deze mestverwerkingsplicht op bedrijven met een mestoverschot maakt ook deel uit van het langetermijndoel van het mestbeleid, namelijk dat op landbouwgrond niet meer dierlijke mest en andere meststoffen komen, dan op basis van de doelen van de Nitraatrichtlijn en op basis van de bijdrage van de landbouw voor de doelen van de Kaderrichtlijn Water verantwoord is. Wat in dat kader op de verschillende grondsoorten en gewassen mogelijk is, maakt onderdeel uit van het gebruiksnormenstelsel. Daaruit kan worden herleid dat klei- en veengronden minder uitspoelingsgevoelig zijn dan zand- en lössgronden. Tevens zijn er in het kader van het vermelde langetermijndoel voorschriften gesteld wanneer welke meststoffen mogen worden aangewend om uitspoeling en afspoeling van stikstof en/of fosfaat uit meststoffen te beperken.

Tevens maakt het fosfaatrechtenstelsel in de melkveehouderij, net als de dierrechtenstelsels in de varkenshouderij en in de pluimveehouderij, deel uit van het langetermijndoel van het mestbeleid. Deze rechtenstelsels zijn noodzakelijk om de totale mestproductie binnen bepaalde grenzen te kunnen houden, zodat de totale mestproductie en het landelijk mestoverschot niet verder toenemen.

Regelgeving van LNV en I&W

Zoals uit het voorgaande duidelijk zal zijn, stem ik mijn regelgeving af met het ministerie van I&W. Daarbij ben ik er niet tegenaan gelopen dat er tegenstrijdigheid zou zijn met de regelgeving van I&W (voorheen VROM). Wat betreft de verantwoordelijkheid in de uitvoering van de regels van het beleid, ligt deze voor het I&W-beleid vooral bij de gemeenten en/of de provincies en wat het toezicht aangaat bij de Omgevingsdiensten, en voor het LNV-beleid bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) en wat het toezicht aangaat bij de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA; voorheen AID). Ik kan niet het stilleggen van uw bedrijf in februari 2004 beoordelen. Daarover loopt, zoals de heer Van Vliet bij zijn bezoek aan u op vrijdag 2 november 2018 heeft begrepen, een juridische procedure. Daarin zal de rechter uiteindelijk een uitspraak doen. Ik wil en kan daarop geen invloed uitoefenen.

PAS-beleid

Het beleid betreffende de mate van de emissie en de depositie van ammoniak binnen het Programma Aanpak Stikstof (PAS) is breder dan het mestbeleid. Ook de ammoniakemissie van buiten de landbouw wordt daarin meegenomen. Er zijn maatregelen voor de agrarische sector die in de mestregelgeving uitwerking krijgen; dat betreft de wijze van aanwenden van dierlijke mest op grasland en bouwland. In dat kader heeft mijn ministerie in 2014 een overeenkomst gesloten met de sectorpartijen Cumela, LTO, NMV en NZO om te komen tot vermindering van de ammoniakemissie uit de agrarische sector om zo ook de ammoniakdepositie op de natuur te verminderen. De sectorpartijen waren daarin van mening dat het mogelijk is om onder andere via een sleepvoetverbod op grasland op klei- en veengronden de emissie te verlagen. Aan de invulling daarvan heb ik per 1 januari 2019 door aangepaste regelgeving invulling gegeven.

U stelt dat het PAS onder vuur ligt. Dit heeft te maken met rechtszaken die met name door milieuorganisaties zijn aangespannen. Het Europese Hof heeft echter niet aangegeven dat het PAS als zodanig fout is, maar dat er vooral vraagtekens worden gezet bij de wetenschappelijke onderbouwing. Het is voor mij van belang dat eventuele gevolgen van deze uitspraak tot zo min mogelijk problemen leiden in de landbouw en de natuur.

Aanvullend zou ik u nog mee willen geven dat mijn ministerie regelmatig advies vraagt en ontvangt van de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) betreffende problematieken in het mestbeleid. De onderbouwing die de CDM daarin geeft is gebaseerd op gedegen wetenschappelijke kennis vanuit onderzoek in Nederland, maar ook vanuit wetenschappelijke literatuur van buitenlands onderzoek. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de correctheid van het wetenschappelijk onderzoek dat ten grondslag ligt aan de wetenschappelijke onderbouwing die de CDM mij doet toekomen.

Ik ben van mening dat ik u met deze brief een goed beeld heb gegeven van de doelen van mijn beleid en daarmee van de langetermijnvisie. De wijze waarop dat invulling krijgt, is niet alleen mijn beleid, maar een gezamenlijke inspanning van zowel het ministerie van LNV als van I&W en het parlement (Eerste en Tweede Kamer).

Ons kenmerk
DGA / 18322236

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens de { 1 1 \

w

dr. M.J.B.M. Weijtens
Wvd. directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit